Arvoisat kuntalaiset, hyvät tilaisuuteen osallistujat

Lämpimästi tervetuloa tähän kuntalaistilaisuuteen, jossa käsittelemme Alavuden ja Ähtärin välistä erityistä kuntajakoselvitystä.

Haluan heti alkuun nostaa esille, että miksi olemme tässä tilanteessa ja miksi Alavus on mukana tässä selvityksessä? Valtiovarainministeriö määräsi kesäkuussa Alavuden ja Ähtärin välille talousperusteisen erityisen kuntajakoselvityksen. Alavus ei ole itse hakeutunut kuntajakoselvitykseen, eikä selvitystä ole käynnistetty Alavuden taloudellisen tilanteen tai toimintakyvyn vuoksi. Vaan selvityksen taustalla on Ähtärin kaupungin vaikea taloudellinen tilanne ja heidän joutumisensa arviointimenettelyyn.

Alavus on tullut mukaan selvitykseen Ähtärin naapurikuntana ja lähialueen suurimpana kaupunkina, jonka kanssa mahdollista kuntaliitosta on katsottu tarkoituksenmukaiseksi selvittää. Me emme siis ole tässä tilanteessa omasta aloitteestamme, vaan olemme joutuneet osaksi valtion käynnistämää selvitysprosessia. Vaikka emme ole itse tätä selvitystä käynnistäneet, emmekä ole tähän halunneet, olemme kuitenkin suhtautuneet selvitystyöhön vakavasti ja vastuullisesti.

Selvitystyötä varten perustettiin ohjausryhmä, jonka puheenjohtajana olen toiminut. Ohjausryhmän lisäksi on toiminut johtoryhmä, joka on muodostunut viranhaltijoista ja heidän tehtävänänsä on ollut tehdä mm. palvelurakenteen valmistelutyötä.

Ohjausryhmän tehtävänä on ollut seurata selvityksen etenemistä, osallistua valmisteluun ja tuoda esille molempien kaupunkien näkökulmia. Varsinainen selvitystyö ja sen johtopäätökset ovat kuitenkin kuntajakoselvittäjän vastuulla.

Julkisuudessa on syntynyt kuva, ettemme olisi ohjausryhmässä juuri mistään samaa mieltä, paitsi siitä, että kumpikin kaupunki vastustaa kuntaliitosta. Työskentelymme on kuitenkin ollut asiallista ja rakentavaa. Erilaisista lähtökohdista ja näkemyksistä huolimatta olemme pystyneet tekemään yhteistyötä ja suurin osa yhdistymissopimuksen asioista on saatu sovittua. Mutta sinne tulee jäämään erimielisiä asioita ja kaikkia kysymyksiä emme ehkä saa ratkaistua. Yksi näistä on mahdollisen uuden kaupungin nimi. Alavuden edustajien näkemys on, että kaupungin nimen tulee jatkossakin olla Alavus. Ähtärin edustajat puolestaan ovat esittäneet nimeksi Alavus–Ähtäri.

Kuntaliitoksissa yleisesti uuden kunnan nimeksi jää suuremman kaupungin nimi. On myös hyvä muistaa, että Alavudella on jo yksi kuntaliitos takanaan, kun Töysä ja Alavus yhdistyivät. Tuolloinkin kaupungin nimeksi jäi Alavus.

Selvityksessä on kuitenkin kyse paljon muustakin asioista kuin kaupungin nimestä. Meidän on arvioitava ennen kaikkea mahdollisen kuntaliitoksen taloudellisia vaikutuksia, palvelujen tulevaisuutta sekä kaupungin elinvoimaa ja kehittämismahdollisuuksia. Haluan korostaa, että Alavuden etujen puolustaminen ei tarkoita vastakkainasettelua Ähtärin kanssa. Tämä selvitysprosessi näyttäytyy kaupungeille erilaisena. Lähtökohtamme eivät ole samanlaiset.

Ähtäri on joutunut selvitykseen vaikean taloudellisen tilanteensa vuoksi, kun taas Alavus on tullut mukaan selvitykseen naapurikuntana ja lähialueen suurimpana kaupunkina. Meidän näkökulmastamme tuntuu kohtuuttomalta, että joutuisimme kantamaa taloudellisia vastuita toisen kaupungin taloudellisista vaikeuksista, joiden syntymiseen emme ole itse olleet vaikuttamassa. Myös kaupunkien kokoero vaikuttaa väistämättä siihen, miten mahdollinen yhdistyminen ja siihen liittyvät kysymykset koetaan. On ymmärrettävää, että tällaisessa tilanteessa voi syntyä kokemuksia epätasavertaisuudesta tai vastakkainasettelusta.

Olemme myös yrittäneet viedä viestiä valtakunnan tasolla, että vastustamme kuntaliitosta ja kävimme yhdessä Ähtärin edustajien kanssa tapaamassa kuntaministeri Anna-Kaisa Ikosta ja vetosimme siihen, ettei kuntaliitosta toteutettaisi vastoin kaupunkien tahtoa. Samalla toimme esille, että mikäli pakkokuntaliitos kuitenkin toteutuisi, valtion tulisi osoittaa siihen merkittävä taloudellinen tuki.

Talousperusteisessa erityisessä kuntajakoselvityksessä päätöksentekoprosessi poikkeaa vapaaehtoisesta kuntaliitoksesta. Selvittäjä tekee oman ehdotuksensa, ja asia voi edetä valtioneuvoston ratkaistavaksi myös siinä tilanteessa, että kuntien valtuustot vastustavat yhdistymistä.

Selvitystyö on nyt loppusuoralla. Ohjausryhmä on kokoontunut tähän mennessä 6 kertaa, ja vielä yksi kokous on tarkoitus pitää 20. marraskuuta. Selvitystyön määräaika on marraskuun lopussa, minkä jälkeen selvitys asetetaan nähtäville ja kuntalaisille varataan mahdollisuus esittää näkemyksensä. Tämän jälkeen asia etenee kaupunkien valtuustojen käsittelyyn. Mahdollista kuntien yhdistymistä koskeva esitys on toimitettava valtiovarainministeriölle viimeistään 15. helmikuuta 2027. Lopullinen ratkaisu mahdollisesta kuntaliitoksesta tehdään valtioneuvostossa.

Tämän illan tilaisuus on tärkeä, sillä kuntien tulevaisuuteen liittyvät kysymykset koskettavat meitä kaikkia. Ymmärrän hyvin, että kuntajakoselvitys herättää monenlaisia ajatuksia ja tunteita. Kuntien itsenäisyys, kotiseutu ja paikallinen päätöksenteko ovat asioita, joihin liittyy paljon muutakin kuin taloudellisia laskelmia. Siksi on tärkeää, että kuntalaisilla on mahdollisuus saada tietoa, esittää kysymyksiä ja tuoda esille omia näkemyksiään.

Toivon, että tämän illan keskustelu on avointa, rakentavaa ja toisia kunnioittavaa.

Kiitos.

Maria Keto
Alavuden kaupunginhallituksen puheenjohtaja,
erityisen kuntajakoselvityksen ohjausryhmän puheenjohtaja